

שביעי של פסח
גליון 334
תשפ"א

משנת חכמים
מתורגם של רבותינו

שירת הים – קבלת עול מלכות ד' • הרה"ג רבי מרדכי חייקין שליט"א

משנת המוסר

מאוצרו של מרן המשגיח זצוק"ל

שירת הים

סגולה

בספר חרדים (פ' עג) כתב סגולות מן הגמרא המועילות לרפאות הנפש, וכלשונו: " ועל דרך זה יש לנו לבקש בשדה אשר ברכו ה' - היא הגמרא, מיני סגולות ורפואות קלות לרפאות חולי הנפש החלושים, שאין בהם כח לסבול הרפואות הקשות". הוא כותב שם ששה סגולות. אחת מהם היא שיכוין בשירת הים שאומרים בכל יום, לאומרה **בקול ובשמחה רבה** כאילו אותה שעה יצא ממצרים. מקור לכך הביא מדברי המדרש וז"ל: "ויסע משה את ישראל מים סוף" - שהסיעם מעוונותיהם". כיון שנמחלו להם על ידי השירה שאמרו באותו זמן. מוסיף החרדים לבאר, שטעם המחילה על העוונות הוא, כיון שנעשה לבני ישראל נס, ואמרו שירה, נמחלו עוונותיהם.

עצה זו מביא החרדים כסגולה קלה, שיכול כל אחד בנקל, כל יום לזכות למחילת עוונות. אך ברור, שאין הקב"ה סולח סתם בגלל אמירת השירה, אלא דווקא אם יאמרו את השירה בצורה שתשפיע עלינו, להתחזק בעבודת ה' ולהתעורר בתשובה, וכיון שהאדם יחזור בתשובה, ימחלו לו עוונותיו.

התעוררות נוספת שעלינו להתבונן בה, היא מלשון הפסוקים, המדברים אלינו בלשון נוכח, "ויהי לי לישועה" זה קל"י, זה בה להורות ולחזקנו, שהקב"ה לא דואג רק לכלל ישראל,

בכי ממושך, והוא חשש שהבכי הוא בכי על מצוקה ושאינ אתם מבוגר שיעזור להם. הוא נכנס לבית וראה שאכן הילדים הבוכים נמצאים לבדם, בעודו מסתכל סביב רואה שהאמא נכנסת עם ככר לחם בידה, והילדים החלו לרקוד ולפזז. בראותו זאת החל האיש לבכות. הוא קלט שאם ילדים רוקדים ושמחים כשמכניסים הביתה ככר לחם סימן שהבכי שקדם ה' בכי של רעב!

אם כלל ישראל בסוף השירה ובפסגתה מגיעים לומר "ד' ימלוך לעולם ועד", סימן שמה שכאב להם ביותר בגלות מצרים ה' היותם עבדי פרעה כפופים ומשועבדים לפרעה, לזה שאומר "מי ד' אשר אשמע בקולו", שאומר "לי יאורי ואני עשיתיני" הכופר לגמרי במציאות ד', שהאני והרצונות שלו המה מרכז חייו.

הגאולה, היציאה מגלות מצרים היא ביטול השקפתו של פרעה, כנגד "מי ד' וגו'" נאמר "וידעו מצרים כי אני ד'". כנגד "לי יאורי ואני עשיתיני", נאמר "הללו עבדי ד', ולא עבדי פרעה", ד' ימלוך לעולם ועד.

רגע לפני השירה כתבה התורה "וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה למצרים, ויראו העם את ד' ויאמינו בד' ובמשה עבדו. אז ישיר וגו'". לאחר שראו בנ"י את הדין והמשפט שעשה הקב"ה למצרים הגיעו ליראת ד' ולאמונה. הכיצד יתכן שמתוך ראה מגיעה שירה?! הרי מתאים ה' יותר שיעצ מצב של אימה ופחד, וכיצד פרצו אז בשירה. ניתן לומר שהם שמחו עם הדרגה הזאת של יראה, כי השאיפה הגדולה של כל יהודי הוא להיות ירא שמים כמו שכתוב "מה ד' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה", ואנחנו מתחננים בתפילה "וישם בלבנו אהבתו ויראתו", ולכן כשנתחזקה אצלם היראה הרי זה עצמו סיבה לומר שירה על כך שהגיעו לדרגה גבוהה מאד של אמונה ושל יראה.

כלל ישראל שמחו עם הגאולה מחשכת מצרים, ועם המעלה הגדולה שהגיעו ביראה ובאמונה בד' ובמשה עבדו, וכתוצאה מכך "מלכותו ברצון קיבלו עליהם".

ליל הסדר מספרים על גלות מצרים ועל הגאולה. במבט שטחי עלולים לחשוב שכל גלות מצרים הוא קושי השיעבוד הפיזי, בשורת הגאולה "אעלה אתכם מעני מצרים... אל ארץ זבת חלב ודבש" (שמות ג' ז'), חושבים שהכוונה גאולת הגופים, שיצאו מהשיעבוד והסבל ויקבלו ארץ טובה ועשירה ומלאה שפע "זבת חלב ודבש", יגמרו ימי הצרות והמחסור ויתחילו ימי רווחה. גם כאשר רואים בפסוק "וויאנחנו בנ"י מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה" שאין אלו סתם אנחות של כאב צער וסבל, אלא אצלם היו אלו זעקות של תפילה, כמפורש בפסוק "ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה", עדיין היינו יכולים לפרש שכל תפילתם היתה רק על הצלת הגופים. אמנם בפסוק רואים שהתוצאה של התפילה היתה "ויזכור אלוקים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב". אם התוצאה היא זכירת ברית האבות על כרחך שהזעקה והתפילה שהתפללו היא על היותם עבדי פרעה ולא עבדי ד' שירה חדשה, ובאמת התורה מלמדת אותנו שתכלית יציאת מצרים היא "תעבדון את האלוקים על ההר הזה" [והקב"ה חידש למשרע"ה שאעפ"י שאין להם עדיין זכות, אבל הזכות העתידית של "תעבדון את האלוקים על ההר" הזה מספקת כדי שיהי' להם זכות לצאת] ולכן מובן שלזה השתוקקו ולזה התפללו.

הדברים בולטים ביותר בשירת הים, ה' אפשר לחשוב במבט שטחי שהשירה היתה "סעודת הודאה" על כך שניצלו ויצאו מעבדות לחירות, גאולת הגופים, אבל בתפילת מעריב אנו אומרים "ומלכותו ברצון קיבלו עליהם, משה ובנ"י לך ענו שירה בשמחה רבה ואמרו כולם מי כמוך וגו'", הרי שרואים שהשירה היתה קבלת עול מלכותו. וכן בשחרית אנו אומרים: "שירה חדשה שיבחו גאולים לשמן על שפת הים יחד כולם הודו והמליכו ואמרו". הרי שמה שעורר לשיר ה' קבלת עול מלכותו, לזה השתוקקו ועל זה שר.

+שמעתי מהגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, מעשה באדם שעבר ברחוב ושמע מבית מסוים קול של ילדים שבוכים

המשך בעמ' ב' <<<

• זמני היום - לאופק רכסים •

10:37	סוף תפילה	6:31	הדלקת נרות
12:43	חצות	6:25	נין החמה
7:01	שקיעה		סחוק"ש:
7:38	צאת שב"ק וי"ט	8:48	מג"א
8:13	ר"ח	8:57	מג"א - 72
		9:34	ג"א

להערות ולמשלוח חומר לערך
בפקס: 153-4-653-1 557

לתרומות והנצחות: 054-846-8706
וב'נדרים פלוס' קופת 'משנתה של תורה'

לקבלת העלון במייל: Mishnatar@gmail.com

לעילוי נשמת

הרב מ'שה בן הרמיהם הגוס ז"ל ומרת רחל זינת בת

אברהם ונוסר נאל"ה תורתו

ת.נ.צ.ב.ה.

שירה חדשה

(במצפון נקי..)

ד. הטבעת בתרמית

בפיט המושר בברית מילה ובשביעי ש"פ (שירה חדשה שבחו גאולים) נאמר: "הַטְּבַעַת בְּתַרְמִית רַגְלֵי בֵת עֲנִיָּה וּפְעָמֵי שׁוֹלְמִית יִפּוּ בְנַעֲלִים". וצ"ב מה היא ה'תרמית' שבה הוא הטביע את המצרים. והגרמ"ש ביאר שתרמית אינה מלשון רמייה אלא מלשון השלכה כדכתיב רמה בים, והיינו שהוא הטביע באופן של השלכה והטלה לים.

אבל ברש"ש (ריש פ"ה דתמורה) ביאר דתרמית הוא לשון מרמה או ערמה, וע"ש מה שהתקשה ומה שביאר בזה. ועוד ביאר שם שכונת הפייטן 'בתרמית' שהקב"ה הטביעם בסביבת תרמיתם של מצרים, כמו 'איש בחטאו יומתו'.

והנה עה"פ "וברוח אפיך נערמו מים" דרשו במכילתא במדה שמדדו בה מדדו להם, הם אמרו הבה נתחכמה לו אף אתה נתת ערמה למים, והיינו נערמו מים מלשון חכמה וערמה, וכ"ה בתרגום. ומובא במפרשים מה היתה החכמה והערמה של המים, כי אילו רק ים סוף היה נבקע היו המצרים מבינים שהוא נבקע לכבוד ישראל ולא היו נכנסים לתוכו, אבל המים התחכמו ונבקעו כל מימות שבעולם ולכן חשבו המצרים שכך הפך טבע כל המים ונכנסו לתוכם. ובזה יובן שפיר הלשון הטבעת בתרמית.

ה. זה א-לי ואנוהו

א' בשבת (קלג): דתניא זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות עשה לפניו

(כד) וצריך לאמר שירת הים בשמחה רבה ונעימה ויצייר בדעתו כאילו עומד ביבשה בתוך הים והמצרים נטבעים והוא ניצול והוא סגולה לכפרת עוונותיו כידוע וכע"ז הביא המ"ב ס' נ"א סק"ז בשם הזוה"ק דיאמר שירת הים בשמחה וידמה בדעתו כאילו באותו יום עבר הים ואז מוחלין לו כל עוונותיו.

והטעם שנמחלין לו עוונותיו ע"י אמירת השירה, היא משום שע"י האמירה מגיעים לאהבת ה', וכדכתיב וראו בני גבורתו וכו' ומלכותו ברצון וכיון שהאדם זוכה לאהבת ה' יש לו דרגה של תשובה מאהבה שעוונותיו נהפכים לו לזכיות.

ג. אם יש לתת פירוים לציפורים גם בשביעי של פסח

יש לדון לפי הטעם לנתינת פירוים לעופות בשבת שירה משום ששירת הציפורים היא הטובה ביותר וכמש"כ ספר המטעמים: "אין דבר שישיר כמו ציפורים מפני שהם שולטים באויר והזמר בא מן האויר וכן כלי זמר אינו מנגן אלא מן האויר ולכן נכתבה השירה אריח ע"ג לבנה שיהיה אויר באמצע". אם גם בשביעי של פסח יש ענין לתת פירוים לציפורים.

אלא שבמג"א דחה מנהג זה כי אין מזונות עליך ואסור לתת בשבת. ורבי יעקב עמדין (בסידורו) גם דחה מנהג זה וכ' שהוא מנהג שטות. וא"כ בודאי שבשביעי של פסח אין ענין.

ולהטעמים האחרים פשיטא שאין ענין. (אלא א"כ רוצה להתפטר מן המצות

תוכן: א. שירת הים בקריה"ת ב. מעלת שירת הים ג. אם יש לתת פירוים לציפורים גם בשביעי של פסח ד. הטבעת בתרמית ה. זה א-לי ואנוהו ו. אלה-י אבי וארמנוהו ז. תחיית המתים מן התורה ח. בעקישטע

א. שירת הים בקריה"ת

(מגילה לא:): יו"ט אחרון של פסח קוראים ויהי בשלח. ופרש"י מפני שביום השביעי של פסח אמרו שירה על הים. ורש"י עה"ת (שמות יד, ה) איקטורין שלח עמהם וכיון שהגיעו לשלשת ימים שקבעו לילך ולשוב וראו שאינן חוזרין למצרים באו והגידו לפרעה ביום ד' ובחמישי ובששי רדפו אחריהם וליל שביעי ירדו לים בשחרית אמרו שירה והוא יום שביעי של פסח לכן אנו קורין השירה ביום השביעי, עכ"ל.

אלא דבפ' שלח כ' (במדבר טו, מא) בשם רבי משה הדרשן, ח' חוטים יש בציצית כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים. וזה סותר למש"כ לעיל שאמרו ביום השביעי. וי"מ (עי' הפלאה וצל"ח) וכ"ה במהר"ל שיום י"ד מן המנין כי אז התחילה יציאת מצרים באשר שחטו את אלהיהם והם שתקו. ולכן יש ח' ימים.

בשנה זו קוראים בשביעי של פסח ג' שירות, (שירת הים, שיר השירים, ושירת דוד בהפטרה). ובכך יום זה הוא בחינת שיר השירים (ולמי שהרמז לא די, נפרש: התפילה ארוכה).

ב. מעלת שירת הים

כ' בס' עבודת הקודש להחיד"א (אות

סוכה נאה ולולב נאה וכו' ע"ש. ואבא שאול דרש מפסוק זה, אנוהו - אני והוא, הוי דומה לו מה הוא רחום אף אתה מה הוא חנון אף אתה וכו'.

ובשאג"א ס' נ' הוכיח שאבא שאול אינו חולק על הדרשה שצריך להדר במצוות מדין זה קלי ואנוהו אלא מוסיף שגם ההידמות לקב"ה היא בכלל ואנוהו.

ויש מחלוקת ראשונים אם הידור מצוה הוא דאורי"י או אסמכתא בעלמא, ואכ"מ.

רק נביא מרגלית יקרה המורגלת בפיו של רב העיר מורנו הגר"מ זוננפלד שליט"א בשם הבני יששכר) מאמרי השבתות, מאמר ב), מדוע נלמד הידור מצוה עד שליש משירת הים. ע"פ תרגום יונתן עה"פ ויקח שש מאות רכב בחור ושלשים על כלו, ותרגם "ומוליתא תליתאה על כולהון", ויש לבאר כוונת התרגום ע"פ הירושלמי (כלאים ח, ב) שמנהג העולם היה לנסוע בעגלה המחוברת לסוס אחד, עד שבא פרעה ונתן ליוסף מרכבת משנה' עם שני סוסים, ואח"כ רדף פרעה אחרי בני ישראל, ואסר שלשה סוסים בכל מרכבה, והיינו "ושלישים על כולו" שהוסיף שליש.

וזו כוונת התרגום יונתן "מוליתא תליתאה" דמוליתא הוא סוס, (עי' שבת נב. מוליתות של בית רבי) ואם כן פרעה הוסיף הידור שליש בעבירה לרדוף אחר ישראל, וכשהטביעו הקב"ה 'סוס ורכבו רמה בים ומבחר שלשיו טבעו בים סוף'. ולכן שוררו זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות, שלמדו מפרעה שהוסיף שליש

המשך בעמ' ד' <<<

>>> המשך מרן המשגיח מעמ' א'

אלא גם לכל אחד ואחד באשר הוא.

גם על ידי שירת הים בכוונה, אפשר לזכות, כעין מה שבני ישראל באותה שעה שעברו את הים - לאמונה שלימה.

אמונה טבעית

בשירת הים אנו אומרים: "וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה' ויאמינו בה" ובמשה עבדו" יש להתבונן בסדר הפסוק, "ויראו ולאחר מכן "ויאמינו", הלא בפועל קודם על האדם להאמין בהקב"ה ולאחר מכן הוא ירא ממנו, ובפסוק זה התורה נוקטת לשון יראה לפני אמונה. אפשר ליישב, שבאמת בני ישראל מצד נפשם וזכותם, מאמינים מצד טבעם, אלא שהגוף החומרי רצונו לפרוק העול ולחיות לפי שרירות לבו. אך

אומרת כשאנחנו עושים את רצון ה' אפילו כשאנחנו לא רוצים, זהו הרצון האמיתי שלנו, לכן מחד גיסא אנחנו עבדי ה' אבל בני חורין. האדם צריך להתבונן שזה לטובתו לכפות את יצרו.

בעצם המציאות עצמה מראה שהאדם צריך לשלוט בעצמו, שאם הוא לא ירסן את עצמו, הרצונות ירסו אותו. בעולם הרחוק מן התורה יש הרבה צרות צרורות מכך שהולכים אחר היצר. רק האדם צריך להתבונן שכדאי להתגבר, הוא לא 'נעבאך' שצריך להתגבר, כי ההתגברות היא לטובתנו. מתוך הניסיון שיש לאדם, הוא יכול לראות שהעולם הזה לא גן עדן, היצר הרע לא יכול לספק לנו גן עדן, והאמת גם אם היצר הרע היה לספק לנו גן עדן, זה היה רק כאן, אבל מה היה קורה אחרי שנמות.

עבדים, אבל תלוי מה העבודות, כאן זה ללמוד תורה וכו', גם תלוי את מי עובדים. השבתי להם, שתשובתם לא מניחה את דעתך, כיון שאמנם זה נכון שהכי כדאי לעבוד את ה', אבל עדיין לא מוסבר, מדוע אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, מדוע הלא זה עבדות, יש ענין של חירות ממלאך המוות, מייסורים, אבל זה לא הפשט.

אלא ההסבר הוא, ידועים דברי הרמב"ם שמי שכפו אותו לתת גט כשהוא מחויב על פי דין, הגירושין מועילים, אבל אם אינו מחויב בדין תורה אלא ששכרו אדם אלים לא חל הגט. והטעם, כיון שבאמת ליבו של האדם רוצה, אלא שיצרו גבר עליו, ועל ידי הכפייה יצרו תשש וזהו רצונו האמיתי לקיים דין תורה. יוצא שהרצון האמיתי שלנו הוא לשמור אלא שהגוף מתגבר. זאת

משנת הלכה

לקח טוב מפרשת השבוע

"שביעי של פסח" ו"שירת הים" - פיסגת האמונה!

ומאמתיים בביטויים שונים ומגוונים את האמונה עליה הצהרנו ב"שמע ישראל". אימות זה מקבל יתר תוקף בהתקרבו אל תפילת שמונה עשרה, שם אנו מזכירים בשחרית ובערבית את קריעת ים סוף ושירת הים. שכן אז בין גזרי ים סוף הגיעו ישראל אל ההשבה אל הלב שהתבטאה בשירה שפרצה מתוך ליבם. ומתוך אמונת אומן בשמחה רבה אנו סומכים את הגאולה לתפילה, וזוכים על ידי זה להיות בן עולם הבא.

מאליו יובן עתה מקומו המיוחד של שביעי של פסח, וה"הילום שבכתר" הלא הוא "שירת הים", במערכת של ימי הפסח. שבעה ימים דיברנו אמונה אכלנו אמונה, שהרי מצה היא נהמא דמהימנותא, ועסקנו בהטבעת האמונה בתוך הלב וברמ"ח איברינו. ביום השביעי כטוב לב בני מלכו של עולם ב"יין המשומר" של אמונה. וכיון שנכנס יין זה בקירבנו יצא "סוד" - "שירה חדשה שיבחו גאולים לשמך", לא רק על שפת הים, לא רק משה ובני ישראל אלא בני כל הדורות בכל שנה ושנה - לך ענו שירה בשמחה רבה, ואמרו כולם: "מי כמוך בא-ים ה' מי כמוך נאדר בקודש נורא תהילות עושה פלא".

הא-ל המושיע, לכן "וישע". ראו זאת ביום ההוא דוקא, כי עד עתה לא ראו ישועת עולמים, שהרי עדיין נרדפו על ידי המצרים. וגם התקיים "וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים", ושוב אין חשש שיפלטם הים מכיוון אחר (כל זה על פי "הארית התפילה" להגר"א ויסבלום שליט"א)

"ויאמינו בה" ובמשה עבדו", לפי מה שנתבאר לעיל, "אמונה" הינה השבה אל הלב, ועתה אפשר לא רק להודות אלא לומר "שירה". מדוע? ידוע בשם הגר"ח מבריסק ש"ואני בחסדך בטחתי", עדיין לא הגיע הזמן לומר שירה, ואפילו לא ב"גל לבי בישועתך". אלא רק כאשר הגיעה הישועה בפועל - "אשירה לה' כי גמל עלי". יתכן לומר דבר נוסף (שאינו סותר את הנ"ל), על פי הגדרת "אמונה" שזוהי השבה אל הלב. לפי זה יתפרש "בטחתי" זו עדיין בחינה של "וידעת", אבל כאשר יגל לבי בישועתך, או-אז "אשירה לה' כי גמל עלי". שירה אמיתית תיתכן רק כשהיא באה מהמיית הלב ובהכרתו הפנימית בישועה. ולכן רק כאשר התקיים "ויאמינו בה" - אז ישיר משה.

לאור זה יובן היטב שאחרי אמירת קריאת שמע בשחרית, מאמתיים וחוזרים

ונכון וכו'. והנה בברכת "אמת ויציב" אנו מזכירים שש פעמים תיבת "אמת" [ובנוסח עדות המזרח שמונה פעמים]. וכן מזכירים הלשונות "אמונה, נאמנים, ואמונתו..." נראה מכל זה, שכל מטבע ברכה זו, הוא לקבוע בליבנו בתוקף חזק את מה שידוע לנו בשכל. מזה יש גם ראייה חזקה לדברי מרן המשגיח זצ"ל שלשון "אמת" ו"אמונה" מתייחס אל חיזוק אמונת הדבר בלב.

לאור דברים אלה, יש לומר שמצוות סיפור יציאת מצרים, הינה האמצעי הגדול והחשוב להגיע אל האמונה השלימה, אל ההשבה ללב. דבר זה צריך לעמוד בראש מעיינו בימי חג הפסח שהוא חג האמונה. ועם התהליך הזה של "יתברר ויתאמת" ניסע ונלך, נתרומם ונעמיק במשך כל ימי החג. ומכאן נבוא ליום שביעי של פסח, ול"שירת הים" שהיא מרכזו.

"וישע ה' את ישראל מיד מצרים". בני ישראל עומדים על שפת ים סוף, וכאן הם חווים את הפרק הסופי של היציאה ממצרים. כיון שכן, מתבקשים עתה דברי הודיה להקב"ה על כל מה שעבר עליהם. הם מסכימים ראשית הכל שהיתה כאן ישועה, לאפוקי מ"עזרה" שזה בצירוף ההשתדלות של הנעזר, כאן ראו את

"שביעי של פסח", שמו של היום מעיד על מהותו, זהו היום השביעי של חג הפסח. משמעות הדבר היא שיום זה מביא אותנו אל הפיסגה, אחרי שהתוודענו אל יציאת מצרים יום אחרי יום, ועתה הגענו אל השיא. גולת הכותרת של יום נעלה זה, היא כמובן שירת הים שנאמרה בליל זה בעת קריעת ים-סוף. יש, איפוא, להתבונן, ללבן את הקשר שבין שירת הים ליום הזה שהוא השביעי של חג הפסח.

לשירת הים, יש בתורה הקדמה הנאמרת על ידינו בתפילת שחרית מידי יום, והכוונה כמובן ל"וישע ה' ביום ההוא" וגו'. גם כאן עלינו להבין כיצד הקדמה זו "מובילה" אותנו אל השירה. עוד יש לציין שלקיום ההלכה של סמיכת גאולה לתפילת שחרית וערבית, ישנו דגש מיוחד לקריעת ים סוף. דגש זה מתעצם לקראת חתימת חלק הגאולה, על ידי התייחסות מפורשת ל"שירת הים", בשחרית ובערבית: "משה ובני ישראל לך ענו שירה", ואף מצטטים ממנה: "מי כמוך וכו'" וכן "ה' ימלוך לעולם ועד". נראה שגם כאן מגיעים ל"שיא" מסויים, שבא לידי בקריעת ים סוף ובשירה.

הנראה בזה על פי דברים החוזרים ונשנים במשנתו של המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין שאמר: שהיסוד הראשון ב"ג עיקרים להאמין שהקב"ה ברא ומשגיח, חייב להיות בדרך הציור וההשרשה בלב, בלעדיה לא נקראת האמונה אלא דמיון בעלמא, שאינו יכול על ידה להתעלות ולהגיע לדביקות ושלמות. לכן חויבנו לחזור ולשנות נסי יציאת מצרים וקריעת ים סוף תמיד, כדי שיושרו בקירבנו, עד שיחוש האדם כאילו הוא יצא ממצרים (אור יחזקאל-אמונה עמ' לו).

כבר ידוע משמו, שאצלו מורגל להבין ש"מצוות האמונה" עיקר עניינה הוא "והשבות אל לבבך". דהיינו שיסודי האמונה הידועים אצל האדם בשכל, יתקעו יתד חזק בלבו, להיות האמונה מורגשת אצלו בחוש ממש. כמו שנאמר "וידעת... והשבות אל לבבך". והיינו, שלא מספיקה ידיעת השכל, אלא נדרשת גם הרגשת הלב. מתחילים מידיעת השכל, שזה "וידעת", ואחר כך יש להגיע להכרה ברגש ובלב, וזהו "והשבות אל לבבך".

הגר"א דיסקין שליט"א, מדייק שנראה שכל המטבע של ברכות "אמת ויציב" - שחרית, ו"אמת ואמונה" - ערבית, עניינן הוא חיזוק יסודי האמונה ב"ליבותינו", עלינו ועל בנינו ועל דורותינו עד עולם. וזהו פשר ט"ו הלשונות: אמת ויציב

להארות הערות
הרב מנחם קלמן:
k0548541508@gmail.com

משנת הש"ר
לקחי הפרשה במשנת
הרש"ר הירש

ה' ימלוך לעולם ועד

לעולם ועד נכיר את פעולותיו בתוך הסתר הטבע.

ד: טרם עמידת איש ישראל בתפילה לגאולתו הפרטית, טרם בקשתו להשגחה והנהגה על צרכיו בתוך דרכי הטבע, הוא סומך גאולה לתפילה. עומד וקורא בהכרזה האלמותית 'ה' ימלוך לעולם ועד'.

ה: כל אימת שעומד היהודי בהווה המוביל לעתיד בלתי ידוע הוא מודיע את אמונתו הנצחית, כשם שראיתי את מלכות ה' בעבר, כך ידוע אני שאף בעתיד ה' ימלוך וינהיג אותי לטובה.

מידי מדכאיו, והן בהוראת ידו הגדולה של הבורא ומנהיג כלפי מפרי רצונו, היא קריעת ים סוף, בה השתחרר עם ישראל מפחדם של המצרים לצמיתות, והם הושמדו והושפלו עד תהום.

ג: מתוך שירת העם הניצול קמה ההכרזה המתמצתת 'ה' ימלוך לעולם ועד', באומרה: כשם שגילה ה' כעת את מלכותו בעולמו, את קיום כבודו מחד וביטול הרשע מאידך, כך יגלה ויוכיח את כבודו ומפעלותיו לעולם.

כשם שהכרנו כעת בראייה ברורה את הנהגת הבורא ושידודו בטבע, כך

א: יציאת העם המוכה החבול והמושפל מתוך האומה החזקה השלטת והכל יכולה, בלא שום קצה של תקוה ויכולת מתוך העם לעומק דכאונו ומוגבלותו מחד, ובגילוי היד החזקה של הבורא באותות נפלאים המנוגדים לטבע בתכלית הניגוד, למען העם הנבחר בניו אהוביו, מטרתה ותפקידה אחד: להודיע לדורות את שליטתו המוחלטת של הבורא בטבע ואהבתו לבניו וחפצו בטובתם.

ב: שיאה ושלמותה של יציאת מצרים, הן בשחרורו הסופי של העם הנדכא

אלוהי דפולפולא

פילפולי דאורייתא לעורר לב הלומדים

הללו את ה'

הנביאים על כל צרה הוי הלל מדין גאולה הצרות (עיי' חידושי מרן הגרי"ז הל' חנוכה פ"ג ה"ו).

וא"כ הפטור של חלוקין בקרבנותיהם הוא דוקא מדין הלל של רגלים שכיון שאין חלוק בקרבנותיו אין בו עוד חיוב הלל מצד הרגל, אבל אכתי יהיה כאן חיוב הלל מצד גאולה מהצרה, וע"ז בא הטעם של המדרש מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה להסביר למה לא אומרים הלל מטעם הנס של קריעת ים סוף.

ואם כנים אנחנו בזה יהיה מתורץ למה אומרים הלל ביו"ט ראשון הרי גם שם מתו הבכורות, ולהנ"ל אתי שפיר כיון ששם לא הוי הלל של גאולה מצרה אלא הלל של יו"ט ואינו קשור לנס של איבוד רשעים.

ועיי' בט"ז שם שהסביר שכיון שלא אומרים הלל שלם ביו"ט אחרון של פסח מצד "מעשי ידי" לכן גם לא אומרים בחוה"מ שלא יהיה חוה"מ יותר מיו"ט אחרון.

היוצא: שירה ניתן להגיד תמיד וכמו"כ הלל אם נתמלא סאתם. משא"כ אם לא נתמלאו סאתם אין לומר הלל, והלל של יו"ט ניתן לומר גם אם לא נתמלא סאתם דהוי מדין יו"ט.

ושירה על גבורותיו.

וא"כ נפלא מאוד במקום שלא נתמלאו סאתם וה' מענישים לפני זמנם א"א לומר הלל כיון שבהנהגת טובו קצת חסר שהרי לא האריך אפו עד הסוף, אבל כלפי הדין שירה אפשר לומר שהרי סו"ס יש כאן גלוי גבורותיו!

ולפי"ז אפשר לומר שהא שדוד אמר הלל על איבוד רשעים איירי בגוונא שהגיע זמנם, ולכן בכה"ג אפשר גם לומר הלל ואדרבה זה שמחה לפני הקב"ה של באיבוד רשעים רינה.

ולכן אז ישיר - שירה אמרו בשביעי של פסח שהרי ראו גבורתיו אמנם הלל לא אמרו כיון שמעשי ידיו טובעין בים.

ד. הגמ' בערבי פסחים (ק"ז) אומרת 'נביאים שביניהם תיקנו להם לישראל שיהו אומרים אותו על כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבוא עליהם ולכשנגאלין אומרים אותו על גאולתן' וכתב רש"י כגון חנוכה.

וידוע לחלק שהסוגיא בערכין איירי בהלל מדין הרגל וכמבואר שם שצריך שיהיה שם מועד וכן שיהיה מוקדש בעשיית מלאכה ולכן לא אומרים בשבת שלא נקרא מועד ובר"ח שלא מוקדש בעשיית מלאכה.

אבל הסוגיא דפסחים שהוי תקנת

מאי דכתיב לא קרב זה אל זה כל הלילה באותו שעה בקשו מלאכי השרת לומר שירה לפני הקב"ה אמר להן הקב"ה מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה!?

אמנם מצד שני כתוב "באיבוד רשעים רינה"? מתרצת הגמ' הוא אינו שש אבל אחרים משיש. (מגילה י' וסנהדרין לט:)

כתוב במדרש: (ילקוט משלי כ"ד): בנפל אויבך אל תשמח אמר האלקים אין אתה טוב ממני כיצד ראויים היו ישראל לקרות את ההלל כל שבעת ימי הפסח כשם שקורין שבעת ימי החג ואין קורין אלא יום ראשון לבד ולמה כן אלא בשביל שנהרגו המצרים וטבעו בים וכו'.

ויש לעיין מאי שנא הלל שלא אומרים ואילו שירה מפורש שכן אומרים?

ג. ונראה לבאר בהקדם ב' יסודות. יסוד א' ע"פ הזוהר פרשת נח (ס"א): שמקשה שכתוב באבוד רשעים רינה ומצד שני כתוב לא אחפוץ במת הרשע? ומתריך הזוהר שתלוי אם הגיע זמנם, שהקב"ה האריך אפו ולא חזרו בתשובה אז הוא שמח, אבל שלא הגיע זמנם וצריך לאבדם כי התחילו עם ישראל בכה"ג אינו שמח ודו"ק.

יסוד ב' המהר"ל בספר הגבורות ס"ה וכתב שהלל נאמר על טובו וחסדו יתברך

א. הגמרא בערכין דף י' שואלת מ"ש בחג דאמרין [הלל] כל יומא ומ"ש בפסח דלא אמרינן כל יומא, דחג חלוקין בקרבנותיה דפסח אין חלוקין בקרבנותיהן שבת שחלוקה בקרבנותיה לימא, לא איקרי מועד.

הב"י בסי' ת"צ ס"ד כתב בשם השבלי הלקט שהטעם שלא אומרים הלל בחוה"מ ובשביעי של פסח הוא משום שמעשי ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה וכתוב בנפול אויבך אל תשמח, והקשו עליו (מהרש"א ברכות דף ט: וסנהדרין לט: ע"ש ב' תירוצים) למה לא כתב את הטעם של הגמ'?

ולכאורה גם אינו מובן לפי הטעם של הב"י למה לא אומרים בשאר ימי חוה"מ, ורק מוסבר למה לא אומרים בשביעי שאז טבעו בים (כך הקשה בספר מאורי מועד עמ' נז).

עוד קשה שאם הסיבה שלא אומרים הלל הוא בגלל איבוד רשעים-מעשה ידי, א"כ מדוע כן אומרים הלל ביו"ט ראשון הרי גם שם מתו הבכורות, והיה איבוד של מעשה ידיו של הקב"ה?

עוד קשה הרי מפורש בגמ' בברכות ט: שדוד אמר הלל על מפלתן של רשעים שנא' יתמו חטאים מן הארץ וכו' הללויה?

ב. דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' י

»» המשך הרב סוקולובסקי מעמ' ב'

בעבירה, להדר במצוות עד שלישי.

ובספרו אגרא דפרקא (שע"ה), הוסיף לבאר עם זה את מאמר חז"ל (פסחים ק"ח): שהקב"ה שילם לים במחנה סיסרא, על זה שפלט את המצרים. ולפי החשבון היה זה פי אחד ומחצה, כי במצרים היו שש מאות רכב ובסיסרא היו תשע מאות רכב. ומשום כך הוסיף הקב"ה משש מאות לתשע מאות, כי כאן על הים נתחדש העניין של הידור מצוה עד שלישי, לכן שילם לו הקב"ה תוספת שלישי על מעשהו.

ו. אלה-י אבי וארממנהו

אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה לא על נסים שעשית עמי אומר לפניך שיר זמורה אלא על נסים שעשית עם אבותי

ועמי שאתה עושה בכל דור ודור. וזש"ה אלקי אבי וארממנהו.

וכ' בס' עבד המלך שיש מצות שירה על הנסים בכל הזמנים. וכדאי' בתהלים (צט, ה) רוממו ה' אלקינו. דיש ענין לרומם את מעשיו של הקב"ה ולשיר על זה. ובמדרש תהלים א' אז ישיר משה וכו' ויאמרו לאמר: לאמר לדורות שאתם נכנסים בצרה אל תאמרו אנו עושים מלחמה אלא ה' ילחם לכם ואתם אומרים שירה.

ובשמו"ר (כג) נהיה אומרים לבנינו ובנינו לבניהם שיהיו אומרים לפניך כשירה הזאת בעת שתעשה להם נסים.

ז. תחיית המתים מן התורה

בשבת הראשונה בה הגיעו האחים

הקדושים רבי אהרן מבעלזא ורבי מרדכי מבילגורייא, שבתו בחיפה ובאו אודים מוצלים מאש רבים להתבשם לאורם בשבת, ומכיון שיהודים אלו היו שפופי רוח אמר להם רבי אהרן הק' מבעלזא, כך. הנה דרשו חז"ל מנין לתחיית המתים מן התורה שנאמר אז ישיר, שר לא נאמר אלא ישיר מכאן לתחיית המתים מן התורה, וביאר שהלא ישראל עלו חמושים אחד מחמש או מחמשים או מחמש מאות וכו', וא"כ לא היה אחד שלא היה אֵבֶל על קרוביו, והיאך אמרו שירה ארח שנכחדו יקריהם. אלא ע"כ שהאמונה בתחיית המתים חייתה אותם ונתנה להם הכח אף

גאה גאה על נבראות / יוס שת היס למרצה / יתגדל עשה נפלאות / ויתקדש שמי רבא וכב"ל

וזכנו לקבל שבתות מתוך רוב שמחה

מוקד שבת ברכסים לשירותכם - מרפאת סביון רח' סביון 40
שעות פעילות: ליל שבת: 18:00-20:00 | יום שבת: 8:00-12:00 | טל. 04-664-1025

